

TÜRKİYE'DE YOKSULLUK VE SOSYAL YARDIM YAKLAŞIMI ÜZERİNE: ELAZIĞ ÖRNEĞİ

Yrd.Doç.Dr.Murat AYGEN*

ÖZ

Sosyal Devlet, sosyal görev ve sorumluluklar üstlenmiş, halkına insan şeref ve haysiyetine yaraşır maddi, medeni ve kültürel ihtiyaçları içeren asgari refah şartları sağlamayı hedef almış, sosyal güvenlik müesseselerini kurmuş çağdaş bir devlet olarak tanımlanmaktadır. Sosyal devlet, kişilere sadece temel hak ve özgürlükler sağlamakla yetinmeyen, aynı zamanda vatandaşların sosyal durumlarını iyileştirmeyi, onlara insan haysiyetine yaraşır bir yaşam şekli sunmayı, onları sosyal güvenliğe kavuşturmayı kendine ödev bilen devlet anlayışıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise, bir sosyal devlet olmasına rağmen kronikleşen yoksulluk sorununa kalıcı bir çözüm getirememiştir. Yoksulluk her ülkede üretim güçsüzlüğü biçiminde ortaya çıkar. Yoksulluk ve bilgisizlik toplumda çelik bir çember oluşturur. Yoksul toplumlar, eğitimsiz, eğitimsiz toplumlar yoksuldur. Dünyanın neresinde olursa olsun her ülke yoksullukla savaşmak zorundadır. Çünkü yoksulluğun önüne geçemeyen ülkeler, dünyadaki gelişmelerin dışında kalır. Dünyadaki ekonomik, siyasal ve kültürel gelişmeleri izlemeyen ülkeler de varlıklarını uzun süre koruyamaz. Bu bağlamda, yoksullukla mücadele konusunda ülkemizde pek çok kamu kurum ve kuruluşu ve sivil toplum kuruluşu farklı muhtaçlık kriterlerine göre, aynı ve nakdi yardımlar ile yoksul bireylere ve hanelere doğrudan veya dolaylı yardımlar yapmaktadır. Yapılan bu yardımlar ile yoksul vatandaşların beslenme, barınma ve öz bakım gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesi ve bu sayede daha refah bir yaşama sahip olmaları hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal devlet, Yoksulluk, Sosyal haklar, Yoksullukla mücadele

ON POVERTY AND SOCIAL AID APPROACH IN TURKEY:

EXAMPLE OF ELAZIG

ABSTRACT

Social state is defined a contemporary state who takes responsibilities and duties on,an daim at providing minimum prosperity condition which consist material, civil and cultural needs b ehoved human honor and dignity. Social state is not only a concept which provides fundamental rights and freedoms to her people, but also take responsibilities as duty which improve public's social condition, provide them honorable lifestyle, and social security. Republic of Turkey could not remedy to poverty, which becomes chronic, even though she is a social state. Poverty arise to surface as lack of production potential in every country. Poverty and ignorance create a steel circle in the society. Impoverished societies are uneducated, and uneducated societies are impoverished. Every country has to fight with poverty. Because states who could not hinder poverty will fallen behind development in the World. States who don't follow economic, political and cultural development cannot alive long time. In this context, there are many state institutions and organizations and non-governmental organizations are supplying aid in various neediness criteria, in cash and kind to people or household in direct or indirect way. By supplying these aids, it is targeted to meet basic social needs -such as nourishment, sheltering, and self-care - and by this means providing her people more but also take responsibilities as

* Yrd. Doç. Dr. Murat Aygen, Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

duty which improve public's social condition, provide them honorable lifestyle, and social security. Republic of Turkey could not remedy to poverty, which becomes chronic, even though she is a social state. Poverty arise to surface as lack of production potential in every country. Poverty and ignorance create a steel circle in the society. Impoverished societies are uneducated, and uneducated societies

Keywords: Social state, Poverty, Social rights, Fight against Poverty

GİRİŞ

Yoksulluğun tarihi çok eski zamanlara dayanır. O günden bugüne dünya hayatında yoksulluk ve yoksullukla mücadele, insanlık sınavımızın en temel iki sorunu olmuştur. Ancak, yoksulluğun eski zamanlardan beri var olduğunu söylemek modern zamanların yoksulluğunun eski olduğu anlamına gelmez. Modernlik, bir çok şeyi dönüştürdüğü gibi, yoksulluğu da dönüştürerek modern yaşamın bir parçası haline getirmiştir. Bu yüzden, modern toplumların yoksullukla mücadele programları onu ortadan kaldırmayı değil, görünenin tam aksine, onu yeniden tanımlamanın dışına çıkamamıştır.

Yoksulluğun sebepleri çoktur. İktisatçılar, sosyologlar, tarihçiler, din adamları vs. bu konuda farklı görüşler ileri sürmektedirler. Siyasetçiler de bu dönemlerde yoksullukla savaşmışlardır. Ancak bugün yoksulluk hala üstesinden gelinemeyen bir problemdir. Şüphesiz yoksulluğun oluşturduğu bir dünya için gösterilen çabaları yok sayamayız. Ne var ki bu çok yüzlü olgunun kaldırılması temelde bir dünya görüşüne dayanır.

Her ne kadar gelişmiş ülkeler dahi, bu sorunu tamamen ortadan kaldıramasa da bu ülkelerde sosyal politika araçlarının etkin bir şekilde uygulamaya konulduğundan, yoksulların en azından daha da yoksullaşmasına mani olunmakta ve kendilerine, asgarî seviyede de olsa sosyal yönden kabul edilebilir bir hayat standardını yakalama fırsatı verilmektedir.

Günümüzde yoksulluk tüm dünyada önemli bir sorun haline gelmiştir. Yoksullukla savaşmada hem kamunun hem de sivil toplum örgütlerinin önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir. Sivil toplum örgütleri özellikle sosyal yardımlar alanında işlevsellik kazanmaktadır.

Yoksulluk olgusunun niteliklerini salt ekonomik bir tabana oturarak çözmek mümkün değildir. Yoksulluk özünde bireyselleşmiş gibi görünse de, sosyal ve politik yönü olan bir süreçtir. Yoksulluk sorununun etkileri her dönemde farklı çaplarda var olmuştur. Bu etkiler arasında göçü de saymak yanlış olmayacaktır. Bilindiği üzere, tarihsel süreçte göç hareketlerinin politik, ekonomik, etnik, sosyal vb. pek çok nedeni olmuştur. Göç hareketlerini yaratan temel dinamiklerden biri de yoksulluktur. Yoksulluğun yarattığı sorunlardan kaçış ve daha iyi bir yaşam umudu, diğer nedenlerin yanı sıra göç için itici bir güç olmuştur.

Yoksulluk, günümüz dünyasının en büyük sorunlarından biri olmakla birlikte, ekonomik kalkınma düzeyi yüksek olan gelişmiş ülkelerde dahi görülebilen bir olgu haline gelmiştir. Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de yoksullukla mücadele

konusunda çalışmalar yürütülmekte, geliştirilen sosyal politikalar ile yoksulluğun etkileri en aza indirgenmeye ve yoksulluğun kuşaklararası transferinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Ülkemizdeki yoksulluk profiline bakıldığında yoksulluktan en çok etkilenen kesimler arasında çocukların, kadınların, yaşlıların ve özürülülerin olduğunu görmek mümkündür.

Bu çalışma, son yılların ekonomik ve toplumsal dönüşümleri sonrasında ilimizde artış gösteren yoksulluk sorunu ve sosyal devletin gereği olarak yardıma muhtaç kişilerin aldıkları yardım çeşitlerini ve tutarlarını ele almayı amaçlamaktadır. Sosyal devletin ve sosyal yardımlaşmanın ilimizdeki ve dünyadaki gelişmeleri ve görünümü hakkında genel bilgi verdikten sonra yoksulluk sorunu üzerinde durulacak ve yakın dönemde Elazığ ilinde gerçekleştirilen veri ve bulguları ışığında ilimizdeki yoksulluğun genel bir profili çizilecektir. Çalışmamızın hedef kitlesi ilimizde devletimizin sunduğu yardımlardan faydalanan kişilerdir. Örnekleme alınan kişilerin sayısal çokluğu çalışmaya ayrı bir anlam katmaktadır. Bu çalışmanın, gerek konusu ve amacı; gerek çalışma örnekleminin büyüklüğü ile literatüre sunacağı katkı açısından önemli çalışmalardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Çalışmanın bir diğer amacı ise yoksullukla mücadele konusundaki yaklaşım ve uygulamaları, yapılan sosyal yardım çeşitlerini ele alarak incelemektir. Sonuç ve öneriler kısmında ise yoksullukla mücadele politikaları ve uygulamaların genel bir değerlendirilmesi yapılarak gelecek yıllarda yoksulluğun azaltılması ve acıların hafifletilmesi için yapılması gereken çalışmalar hakkında bir değerlendirme yapılacaktır.

1. SOSYAL YARDIM KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Sosyal yardım, temel gereksinimlerini karşılayabilme durumundan yoksun olan kişilere yönelik bir sosyal güvenlik yöntemi ve sosyal hizmet alanıdır. Muhtaçlık tespitine göre yoksullara karşılıksız olarak verilen ve onları kendilerine yeterli duruma getirmek amacıyla yapılan ayni ve nakdi yardımlardır (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2010: 28).Bu uygulamalar, Sosyal güvenlik sistemi içerisindeki primsiz programlar olup çoğunlukla vergilerle finanse edilmektedirler. Sosyal yardımlar, sosyal koruma programları içerisinde yeterli gelire sahip olmayan kişiler için son mercide sağlanan maddi destek olarak tanımlanmaktadır. Sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatıcı bir işlev görür ve sosyal sigorta sisteminin sağladığı güvenceden faydalanamayanlara yönelik koruma sağlar (Hacımahmutoğlu 2009: 23-25).Sosyal yardım, değişik isimlerle zikredilse de tarihin ilk devirlerinden itibaren varlığını sürdürmektedir. Modern anlamda ise sanayileşme dönemiyle birlikte varlığını sürdürdüğü kaydedilmektedir (Taşçı 2010: 37).Tarihin ilk çağlarında, aile-içi, akrabalık sistemi etrafında ve komşuluk ekseninde şekillenmiştir. Ancak ilk çağlardaki Mısır, Yunan, Roma ve diğer topluluklarda sosyal yardımın her şeyden önce dini güdülere dayandığı belirtilmelidir. Diğer yandan 7. Yüzyılda İslam dininin ortaya çıkması ile birlikte, sosyal yardımların ibadet esasları arasında yer alması da bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Taşçı 2010: 65).Genel olarak tüm toplumlarda tarihsel süreç içinde gelenekler, dini ve kültürel değerler ve toplumsal koşullar çerçevesinde şekillenen ve benzerlik gösteren sosyal yardımlar, zaman içerisinde

yetersiz kalmış ve devletler tarafından kamu hizmeti olarak üstlenilmesi zorunlu hale gelmiştir (DDK 2009: 1-2).

Bu bağlamda kendi kendine bakamayan bireylerin korunmasını amaçlayan Yoksulluk Yasaları'nın ilki 1300'lü yılların ortalarında İngiltere'de yapılmıştır. I. Kraliçe Elizabeth tarafından 1601 yılında yapılan Yoksulluk Yasası ile yerel yönetimler yoksullukla mücadelenin etkin bir aracı haline getirilmiştir (Ersöz 2004: 10). Yoksulluğun sınıflandırılması, yoksullara yardım yapmaya ilişkin maddeler yardımlar için kaynak sağlanması ile ilgili konuların ele alındığı bu kanun, fakirleri, "çalışabilecek durumda olan fakirler", "çalışma imkânından yoksun fakirler" ve "bakıma muhtaç çocuklar" şeklinde sınıflandırmış, aile ve akrabaları tarafından bakılabilecek durumda olan bireylerin sosyal yardımdan faydalanmaları yasaklanmıştır (Taşçı 2010: 66). Yoksulluk Yasaları ile başlayan devletin sosyal alana yönelik önlemleri, endüstrileşmenin getirdiği toplumsal değişimlerle birlikte genişlemeye başlamıştır (Ersöz 2004: 11). Sanayileşme sonrası dönemde, kentler üretim merkezleri olmuş, kırdan kente göçler hızlanmış ve dünya nüfusu kentlerde toplanmaya başlamıştır. Buna karşın kırsal alanların nüfusu, tarımda makineleşmenin yaygınlaşması ile toprakların sürekli bölünerek küçülmesi, kentlerin birçok bakımdan cazibesini arttırması nedeni ile azalmaya başlamıştır. (Karakış 2009: 1). Sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan yeni düzende fabrikalarda çalışanlar açısından çok olumsuz koşulları beraberinde getirmiştir. Sefalet ve sosyal adaletsizlik çalışan kesimi son derece zor koşullarla karşı karşıya bırakmıştır (Karakış 2009: 102).

Devlet toplumun geleceğini güvence altına alabilmek için sosyal sigortalar ve sosyal güvenlik kurumları oluşturmuştur (Karakış 2009: 107). 19.yüzyılda çalışan kesim ve aileleri, gönüllü geleneksel sosyal yardım uygulamaları yerine, zorunlu sosyal sigorta uygulamaları içerisinde ele alınmıştır (Taşçı 2010: 68). Sanayileşme sonrasında devlet, eğitim, sağlık, kentleşme, konut ve sosyal hayatın birçok alanına yönelik yeni kurumsal düzenlemeler getirmiştir (Karakış 2009: 107). Sanayi toplumuna geçiş süreci ile başlayan ve günümüze kadar gelen dönemde, devletin sosyal yardım alanındaki algısı "zorunluluk" ilkesi etrafında şekillenmeye başlamış ve sosyal yardım "kamu"ya bir yükümlülük olarak verilmiştir (Taşçı 2010: 69).

2. SOSYAL YÖNETİMLER VE SOSYAL POLİTİKA

Devletin ve hukuk düzeninin korunması ve devamı bakımından sosyal sınıflar arasında barış ve dayanışmayı bozan ve toplumsal yapıyı tehdit eden bu tezatların giderilmesi gerekmektedir (Çubuk 1983:9). Nitekim sosyal politika temelde eşitlik ilkesine dayanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal politika tarih boyunca çeşitli şekillerde algılanmış ve uygulanmaya çalışılmıştır. En sert şekliyle sosyal politika, tüm insanların her şekilde ve kayıtsız şartsız eşit olması gerektiği ve üretim faktörleri, yaşam koşulları ve statülerin ufak istisnalar dışında tamamen eşit dağıldığı bir toplum oluşturma amacına ulaşmaya çalışmaktadır. Ancak söz konusu bu amaç çoğu dönemde kısmen veya tamamen bir ütopya olarak kalmıştır. Sosyal politika, modern ve uygulanabilirlik anlamında ise insanların içinde buldukları toplumlar içerisinde sağlık, güvenlik, barış ve refah içinde yaşamalarını hedef alan ve bu yollarla toplum grupları içindeki mücadeleleri önleyerek devlet düzenini ayakta tutmaya çalışan önlemler dizisi

olarak ifade edilebilmektedir (Çubuk 1983:12). Sosyal politika tarih boyunca pek çok evrimden geçmiştir. İlk çağlarda çalışma veya işçi olma olgusu elit kesimler tarafından onur kırıcı olarak kabul ediliyordu. Bu durum da çalışan kişilerin köle olarak algılanmasını birlikte getirmiştir. Kölelik ise çoğu zaman insan gibi yaşamamayı gerektiriyordu. Dolayısıyla böyle bir ortamda birkaç ufak kıvılcım dışında sosyal politika yaklaşımlarından bahsetmek mümkün değildi. Nitekim sınıflara ayrılma ve tabakalaşma devrin olmazsa olmazları arasında algılanıyorlardı. Bu durum da beraberinde köle isyanlarını ve iç savaşları getirmiştir ve sosyal politika istemlerinin çok küçük de olsa temelleri atılmıştır. İlk çağlardan sonra ortaya çıkan lonca ve benzeri oluşumlar, 1789 Fransız Devrimi, sanayi devrimi sonrasında güçlenen sendikalaşma ve Keynesyen görüşün beraberinde getirdiği müdahalecilik görüşleri gerçek anlamda sosyal politikanın gelişmesini sağlayan dönüm noktaları olmuştur. Bu dönemler itibariyle genellikle işsiz yoksullar ve/veya işçilerin toplumu oluşturan diğer sınıflar karşısında yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve kaba bir tabirle insan gibi yaşamaları yönünde adımlar atılmış olup sosyal politika uygulamalarının da temeli atılmıştır. Sosyal politikaların gelişiminde sosyoekonomik hakların kabul edilmesi önemli rol oynamıştır. Ancak sosyoekonomik haklarla ilgili tartışmalar bugün dahi bitmiş değildir. Nitekim sosyoekonomik haklar yaşama hakkı, mülkiyet hakkı, düşünce ve ifade özgürlüğü, girişim özgürlüğü gibi hak ve özgürlüklerden sonra ortaya çıkabilmiştir (Koray,2005:81,82).

3. YOKSULLUK TANIMLARI VE DÜNYADA YOKSULLUK

Yoksulluğun üzerinde görüş birliğine varılan bir tanımı yoktur (Erdoğan, 2004: 23-35) çünkü yoksulluk ve zenginlik temelde sübjektif niteliktedir. Yoksulluk kavramı insani gereksinimlere dayanır. Bundan hareketle yoksulluk; beslenme, giyecek, barınma, eğitim, sağlık vd. gereksinimleri de kapsamaktadır. Dünya Bankası'na göre; yoksulluk asgari yaşam standardına erişememe durumudur. Genel olarak yoksulluk tanımlarında ortaya çıkan yetersizlikler ise şu biçimde özetlenebilir: ekonomik yetersizlik, fiziksel güçsüzlük, yetersiz katılım, çevre kirliliği, dengesiz gelir ve mülkiyet dağılımları, siyasi istikrarsızlıklar, kamu hizmetlerinin etkin olamaması, sosyal güvenceden yoksun olmaktır (Gülçubuk vd, 2005).Zaman içerisinde temel özellikleri çerçevesinde değişen yoksulluk tanımı farklı yaklaşımları içermektedir (Ünal, 2004: 13-22). Örneğin, farklı düzey ve kapsamda ele alınan kırsal yoksulluğun, özellikle Azerbaycan benzeri ülkelerde, tarımda gelişen kapitalist eğilimler çerçevesinde ele alındığında daha gerçekçi bir zeminde anlaşılması mümkün olacaktır. Bu çerçevede yoksulluk, yapısal ve sınıfsal temellidir ve tanımlandığı ilişkilerin anlaşılmasını sağlayan bir içeriğe de sahiptir (Ecevit ve Ecevit 2002: 274).Gerek akademik gerek politika tartışmalarında genel kabul gören temel tanıma göre, yoksulluk iki biçimde tanımlanabilir (Aktan ve Vural, 2007).

a. Mutlak yoksulluk: Bir insanın yaşamını minimum seviyede sürdürebilmesidir. Diğer bir ifadeyle, biyolojik olarak kendisini üretebilmesi için gerekli kalori ve diğer besin bileşenlerini sağlayacak beslenmeyi gerçekleştirmesidir. Bu temel ihtiyaçları karşılamaktan yoksun aynı ve nakdi geliri olanlar, mutlak yoksulluk sınırının altında kabul edilirler.

b. Görelî yoksulluk: Bir insanın biyolojik olarak değil, toplumsal olarak kendisini üretebilmesi için gerekli tüketim ve yaşam biçimi düzeyini ifade eder. Bu durumda, belli bir toplumda kabul edilebilir asgari tüketim düzeyinin altında geliri olanlar, görelî yoksul olarak tanımlanabilir. Bu iki kavram, işlevsellik kazandırılmaya çalışıldığında, genelde parasal göstergeler üzerinden hesaplanmaktadır. Örneğin; mutlak yoksulluk sınırı için, uluslararası karşılaştırmalarda genellikle kullanılan ölçüt, satın alma paritesiyle 1 ABD doları günlük harcama seviyesidir. Görelî yoksulluk için ise, genellikle benimsenen ölçüt, ülke içindeki ortalama ya da medyan gelirin belli bir oranı altında (örneğin %40) geliri olan bireylerin toplam nüfusa olan oranının bulunmasıdır. Bunlardan hareketle, yoksulluk içeriği açısından da iki ayrı biçimde tanımlanabilmektedir. Buna göre; dar anlamda yoksulluk, bireyin sadece yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olacak gıdaya, barınağa ve giyime sahip olmasıdır. Geniş anlamda yoksulluk ise, bireyin gereksinimlerinin karşılanmasında toplumun sahip olduğu genel düzeyden geride kalmasıdır (Gülçübük vd, 2005).Dünyada yaklaşık olarak her beş kişiden birisi yoksuldur. Buna ilave olarak bölgesel sorunlar, iç savaşlar ve ekonomik ambargolar gibi dolaylı sebeplerden dolayı da insanlar istemeseler dahi yoksulluğa mahkum edilmektedirler (Dumanlı, 2007).Dünyada yaklaşık olarak her beş kişiden birisi yoksuldur. Buna ilave olarak bölgesel sorunlar, iç savaşlar ve ekonomik ambargolar gibi dolaylı sebeplerden dolayı da insanlar istemeseler dahi yoksulluğa mahkum edilmektedirler (Dumanlı, 2007).Dünyada yoksulluğun boyutlarını bütünsel olarak görebilmek için gerek ulusal düzeyde gelir dağılımı araştırmalarını yürüten istatistik kuruluşlarının yaptıkları araştırmaların, gerekse uluslararası kuruluşların sonuçları son derece önem taşımaktadır. Ulusal düzeyde yapılan gelir dağılımı araştırmalarında kişilerin kendilerini ve ailelerini geçindirebilecek belirli bir minimum gelir esas alınmakta ve bu gelirin altında gelire sahip olan nüfus “yoksul” olarak adlandırılmaktadır. Ulusal düzeyde yapılan araştırmaların metodolojileri ve hesaplama yöntemleri birbirinden farklılıklar gösterdiğinden genel olarak ülkelerarası karşılaştırmalar yapmak doğru ve güvenilir değildir. Bununla birlikte tüm gelir dağılımı araştırmaları nihayetinde bir tahminden öteye anlam taşımadığından bu yapılan araştırmaların sonuçlarından yararlanmak pekala mümkündür. Uluslararası kuruluşların gelir yoksulluğu araştırmaları ise ulusal düzeyde yapılan araştırmalardan farklıdır. Dünyada halen gelir dağılımı konusunda düzenli ve kapsamlı gelir dağılımı istatistiklerini yapan kuruluşların başında Dünya Bankası gelmektedir. Dünya Bankası, günlük 1 dolar ya da 2 doların altında bir gelire yaşamını idame ettirmek zorunda olan nüfusu “yoksul” olarak adlandırılmaktadır. Şüphesiz, Dünya Bankası'nın bu metodolojisi de bazı iktisatçılar tarafından eleştirilmektedir (Es ve Güloğlu, 2007).

4. SOSYAL GÜVENLİK GEREKSİNİMLERİ

Kişiler, gerek normal yaşantılarını devam ettirirken gerekse de mesleklerini ifa ederlerken hayatlarını, sağlıklarını ve gelirlerini tehlikeye düşürebilecek veya değiştirebilecek bazı risklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu itibarla sosyal risk kavramı gelecekte vukuu bulması muhtemel ancak belirsiz bir olguyu ifade etmektedir. Burada söz konusu olgu, olumsuz olabileceği gibi (ölüm, kaza vs.) olumlu da olabilmektedir (evlenme, çocuk sahibi olma vs.). Sosyal riskler kısaca sosyal güvenlik ihtiyacını doğuran sebepler olarak da tanımlanabilir (Yazgan,1975:13).

Muhtaç duruma düşebilecek, şu veya bu tehlike sonucu çalışma gücünü kaybeden insan, çalışmadığı sürece, çalışmaya bağlı olarak elde ettiği kazançtan mahrum olur. Kişi bu durumda yalnız kendisi ve ailesi bakımından değil, toplum açısından da büyük bir tehlike oluşturur. Bu durumda sosyal sigortaların görevi, kişileri ve dolayısıyla toplumu çalışma hayatının içinden veya dışından gelebilecek sosyal risklerin ekonomik sonuçlarına karşı korumaktır (Demiray, 2006:5). Sosyal güvenlik, sosyal politika uygulamaları ve kişilerin karşı karşıya kalmış oldukları sosyal riskler nedeniyle ortaya çıkan bir olgudur. Bireyler yaşamları boyunca gelir kayıplarına uğramalarına yol açabilecek sosyal risklerle sık sık karşılaşabilmekte hatta bazen de vücut ve ruh sağlığı için çok büyük harcamalar yapmaktadırlar. Tarih boyunca aile içi yardımlaşma, bireysel tasarruf, dinsel yardımlar ve çevresel dayanışma gibi geleneksel koruma teknikleri ile sosyal güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır. Zamanla toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler, aile içi dayanışmanın azalması gibi sebeplerden dolayı ülkemizde oldukça yaygın olan geleneksel koruma sistemi etkinliğini yitirmiştir. Bunun sonucunda, bireylerin kendilerinin ve ailelerinin karşılaşacakları sosyal tehlikeleri önlemek için bir güvence aramaları sosyal güvenlik kavramını doğurmuştur. Sosyal güvenlik temelde, tehlikenin zararlarına karşı yürütülen mücadeleye verilen addır. Kişiyi, uğradığı zararlar dolayısıyla maruz kaldığı muhtaçlıktan, ihtiyaçlarının esiri olmaktan kurtarma mücadelesidir. Sosyal güvenlik, kişileri mesleki, fizyolojik ve sosyo-ekonomik riskler dolayısıyla karşı karşıya kaldıkları tehlikelere ve zararlara karşı korumayı hedeflemektedir. Sosyal güvenlik; insanların kendilerini ve aile fertlerinin karşılaşacağı ve yaşamı için tehlike oluşturan olaylara karşı, güvence arayışının ürünüdür (Güzel ve Okur, 2003:2). Sosyal güvenlik olgusu, kişilerin iradeleri dışında maruz kaldıkları tehlikelerden ve bu tehlikelerin sebep olduğu zararlardan korunması maksadıyla çeşitli müesseselerin vücuda getirilmesi ve bu müesseselerin de devlet erki tarafından yönetilmesi, hukuki temellere dayandırılması ve korunması halinde bir sistem halini alır ve “sosyal güvenlik sistemi” olgusu ortaya çıkar. Eğer mükemmel bir sigorta piyasası olsaydı, insanlar fakirlikten kaynaklanan birçok olumsuzluklara karşı kendilerini koruyabileceklerdi. Sigortacılıkta da piyasanın başarısızlığı söz konusudur. İşte bu nedenle sosyal güvenlik sistemi ortaya çıkmıştır (Chu ve Hemming, 1991:132).

5. ELAZIĞ SOSYAL ANALİZ PROJESİ

Sosyal Analiz Projesi, bölgede yaşayan insanların sosyal, kültürel, ekonomik ve yaşam kalitesini ortaya çıkarmak için hazırlanmış bir projedir. Sosyal Analiz Projesinin amacı; bölgede yaşayan insanların ilk etapta hanelerinden başlayıp daha sonra bireye inerek o hanedeki bireylerin, *gıda, giyim, konut, ısınma, ulaşım, eğitim, haberleşme, sağlık, kötü alışkanlıklarını vb.* durumlarını kapsayan ve bu durumların hanenin sosyo-ekonomik boyutuna ne derece etki ettiği tespit edilmiştir. Tespit edilen bilgiler ışığında o hanelerin sosyal ve ekonomik durumunu bölge bazlı analiz edip buna göre eylem planları hazırlanarak uygulanmıştır. Hane ziyaretleri tablet bilgisayarlar aracılığı ile hanede yapılmıştır. Hane ziyaretleri Elazığ il merkezinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından 22, Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünden 20, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden 22 kişi olmak üzere toplam 64 kişi

ile dönüşümlü olarak yapılmıştır. Proje dahilinde çeşitli kamu kurum, kuruluş ve STK'lar ile ortak çalışıldı. Bunlar;

Elazığ Valiliği
 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
 Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
 Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
 İl Sağlık Müdürlüğü
 Mikro Kredi
 İl Millî Eğitim Müdürlüğü
 Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü
 İl Müftülüğü
 Mamuret'ül Aziz Vakfı
 İnsani Yardım Vakfı (İHH)
 Kimse Yok Mu Derneği
 Cansuyu Yardımlaşma Derneği
 Hazar Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Ayrıca icracı kurumların kendi içerisinde bir çalışma grubu oluşturuldu. İl Sağlık Müdürlüğünde Aile Hekimleri, İŞKUR İl Müdürlüğünde İşve Meslek Danışmanları, Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde Sosyal İnceleme Görevlileri vb. personeller sorumlu olduğu verilerin işlemlerinin takibini de kurulan sistem üzerinden uygulamaya başlandı.

Ziyaret edilen ve edilemeyen hanelerin oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. *(Güncel olarak sistemden alınmıştır, incelemeler devam ettiğinden her dakika farklılık gösterebilir)*

	SAYI	ORAN	
0) Hane Anketi Yapılan	14559	% 56.88	Toplam 25595 hane ziyaretinde bulunuldu. Fakat ziyaret edilen hanelerin 14559'unun incelemesi yapıldı. Diğer geride kalan hanelerde çeşitli sebeplerden dolayı hane incelemesi yapılamadı.
1) Hane halkı anketi kabul etmiyor	1223	% 4.78	
2) Hane halkı kapıyı açmıyor	491	% 1.92	
3) Hane halkı evde bulunamadı	5333	% 20.84	
4) Anketi kabul etti, sonra reddetti	90	% 0.35	
5) Hane halkı başka bir yere taşınmış	3205	% 12.52	
6) Sağlık sorunu var cevap verilemiyor	529	% 2.07	
7) Adres bulunamadı	165	% 0.64	
TOPLAM GİDİLEN HANE	25595		

Elazığ kent merkezi ve beldelerinde yaklaşık olarak 15 bin hane ziyareti tamamlandı. Elazığ merkeze bağlı köylerin ziyaretleri halen devam etmekte olup yaklaşık 30 Haziran 2014 tarihine kadar tamamlanmıştır.

İLÇELER

Elazığ'ın ilçeleri de (10 ilçe) 02 Haziran 2014 tarihinde çalışmaya dahil olurken, ilçelerin toplamında yaklaşık olarak 25 bin hane ziyaret edilecektir. İlçelerdeki hane ziyaretlerinin de Ağustos ayında tamamlanması hedeflenmektedir.

BAZI İSTATİSTİKLER

SAĞLIK ve ALIŞKANLIK DURUMLARI	HANE REİSİ	HANE BİREYLERİ	GENEL
Kalp Hastalıkları	% 9.95	% 3.24	% 4.88
Ruhsal Hastalık	% 8.3	% 3.33	% 4.55
Sigara	% 32.96	% 7.2	% 13.51

EKMEK ALMA DURUMLARI	HANE
Bayat Ekmek Alıyoruz	199 Hane
Hayırseverler Yardımıyla	126 Hane
Çöpten Topluyoruz	1 Hane

EĞİTİM DURUMLARI	HANE REİSİ
Okuryazar Değil	%21.95
Okuryazar	%6.03
İlkokul	%42.84
Ortaokul	%12.5
Lise	%12.73
Önlisans	%1.44
Lisans	%2.4
Yuksek Lisans	%0.1

} % 70.82

DEVAM DURUMU (YAŞ)	0 - 5	6 - 9	10 - 13	14 - 17	18 - 22	22 +
Okuyor	268	3507	4076	4808	1744	2268
Okumuyor	4340	651	127	409	740	10110

Terk	27	2	12	327	411	1256
Bitirdi	139	8	9	311	1033	6952
<i>Koyu ve siyah renkte olanlar hedef kitlemiz içerisinde okuma yaşında olupta çeşitli sebeplerden dolayı okumayanlar</i>						

ET ALMA DURUMLARI	ORAN
İki Günde Bir	% 0.72
Haftada bir kez	% 8.46
15 günde bir kez	% 16.94
Ayda bir kez	% 39.08
Yılda birkaç kez	% 20.87
Yılda bir kez	% 1.83
Kurban bayramında verilenlerle	% 8.05
Alamıyorum	% 4.01

İŞSİZLİK NEDENLERİ	HANE REİSİ	AİLE BİREYİ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
1) Hastalık	% 3.49	% 0.35	% 1.12	352 74	157 81
2) Yaşlılık	% 4.54	% 0.43	% 1.44	345 66	316 129
3) İş Arıyor Bulamıyor	% 5.26	% 1.24	% 2.22	645 399	121 157
4) Engelli (Çalışmasına Engel)	% 1.24	% 0.11	% 0.39	145 34	35 14
5) Çocukları Nedeniyle Çalışmıyor	% 2.73	% 0.85	% 1.31	6 1	391 381
6) Ücreti Yetersiz Buluyor	% 0.12	% 0.01	% 0.04	16 2	1 2
7) Çalışmak İstemiyor	% 1.3	% 0.73	% 0.87	34 31	155 295
8) İş Oldukça Çalışıyor	% 9.47	% 1.11	% 3.16	1311 452	69 46
9) Çalışma Koşullarını Zor Buluyor	% 0.1	% 0.01	% 0.03	4 1	10 3
10) Mevsimlik İşçi	% 2.81	% 0.23	% 0.86	405 103	5 1
<i>Erkek ve Kadın bölümünde koyu renkte olanlar hane reisini belirtmektedir.</i>					

5.1.Elazığ Sosyal Risklerin Azaltılması Projesi

Elazığ sosyal risklerin azaltılması projesi Valiliğimiz ile Mamuret'ül Aziz Vakfı başta olmak üzere birçok kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşunun ortaklığıyla gerçekleştirilmiştir. Esasen bu çalışma, 2006-2007 yılları arasında hazırlanan ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen fakat daha sonra sürdürülemeyen "Yoksulluk

Haritası” çalışmasının daha da geliştirilerek, diğer sivil toplum kuruluşlarını da kapsayan, sürdürülebilir bir yapıyla desteklenmesi ve daha geniş bir tabana yayılarak hayata geçirilmesini amaçlanmıştır. Bu çalışma; ilimizdeki tüm yoksul ve dezavantajlı ailelerin sosyo-kültürel, ekonomik ve demografik özelliklerini birebir uygulanan bir anketle tespit edilmiştir. Proje, teknik anlamda yoksullukla ilgili verileri bilgisayar ortamına aktararak bu alandaki sosyolojik çalışmalara yeni bir ufuk getirmektedir. Böylece yoksulluğu/dezavantajı; somut, ulaşılabilir, ölçülebilir, izlenebilir ve müdahale edilebilir bir alan haline getirmiştir.

Hedefler

- İl merkezinde yoksulluk algısını anlamaya ve çözümüne yönelik nitelikli veriler elde etmek.
- Oluşacak bu verilerle kısa vadede strateji geliştirmek, orta vadede sistematik planlar uygulayarak yoksulluk ve dezavantajları azaltmak (2014) ve uzun vadede ortadan kaldırmak.
- Bütün yardım kuruluşlarının yapacağı yardımlarda hakkaniyeti ve etkinliği artırmak için ortak veri tabanı oluşturmak ve bundan hareketle kontrol edilebilir yardım stratejileri belirlemek.
- İlimizdeki dezavantajlı kesim için içinde bulunduğu durumdan kurtulma arzu ve heyecanını uyandıracak Kalıcı, sürdürülebilir programlar ve çalışmalar yapmak.
- İlimizde yaşayan dezavantajlı kesimlere aktarılan tüm kaynak ve desteklerin, sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışarak etkin ve verimli kullanılması için Sistematik bir Strateji geliştirmek.
- Bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleriyle ortak bir vizyon çerçevesinde bir yapı ve sinerji oluşturmak
- Risk sınırında yaşayan aileleri, önceden saptayarak gerekli (ekonomik/sosyal) önleyici tedbirleri almak, soruna yerinde ve zamanında doğrudan müdahale ederek koşullarını iyileştirmek.
- Hanede istihdam edilebilir aktif işgücü kaynaklarını saptamak, bunlara yönelik nitelik kazandıracak iş ve meslek programları geliştirmek ve uygulamak.

6-TÜRKİYE’DE SOSYAL YARDIMLAR

6.1. Türk Sosyal Güvenlik Sistemi İçinde Sosyal Yardım Yaklaşımı

1982 Anayasamızın 60. maddesinde “Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm Türk sosyal güvenlik sisteminin anlayışını ve kapsamını da ortaya koymaktadır. Buna göre, sosyal güvenlik kesinlikle belli mesleki oluşumlar veya ilişkiler ile sınırlandırılmaz niteliktedir. Dolayısıyla sosyal yardım anlayışının temeli Anayasamızın 60. maddesine dayanmaktadır. Sosyal yardım anlayışının sosyal güvenlik sistemleri içerisindeki en önemli yansımalarından birisi aile yardımı sigortası uygulamasıdır. Ülkemizde henüz ILO’nun sözleşmelerinde öngörülen dokuz sigorta kolundan aile yardımları sigortası uygulamasına geçilmemiştir. Buna karşın 102 nolu sözleşmede yer alan diğer sekiz sigorta koluna sosyal güvenlik sistemimizde yer verilmiştir. Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde süregelen temeldeki üçlü ayırım

teşkilatlanma noktasında 2006 yılında sona ermiştir. Sosyal güvenlik idaresi, 5502 Sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra büyük bir değişikliğe uğramıştır. Bu kanun yürürlüğe girmeden önce sosyal güvenlik idare açısından üçlü bir ayrıma gidilmişti. Buna göre sosyal güvenlik idaresi Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'ndan oluşmaktaydı. Bu kuruluşlardan SSK ve Bağ-Kur Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu'nun bağlı kuruluşlarıken Emekli Sandığı ise Maliye Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu niteliğindedir. Ayrıca SSK ve Bağ-Kur'a bağlı ayrı teftiş kurulları ve taşrada il müdürlükleri bulunmaktaydı. Ancak 5502 Sayılı Kanun ile birlikte bu üç kuruluş birleştirilmiş ve Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında toplanmışlardır. Türkiye'de yoksulluk ve kurumsallaşmış sosyal yardım mekanizmaları geç sayılabilecek bir dönemde gündeme gelmiştir. İşgücünün büyük oranda kırdan olması, kırdan kente göçün kırla bağı sürdüreceği biçimde gerçekleşmesi ve bunun sağladığı destek mekanizmaları, kentte barınabileceği, hemşehrilerin yaşadığı gecekondu bölgelerinin olması bunlar arasında sayılabilir. Bu olanakların azalması ya da ortadan kalkmasıyla yoksulluk daha görünür bir hal almaya başlamıştır. Böylelikle nöbetleşe yoksulluktan kalıcılaşan yoksulluğa da geçilmiştir.(Şener, 2010:11). Ülkemizde sosyal yardımlar, genel yardımlar ve primsiz ödemeler olarak sınıflandırılabilir. Bunlardan genel yardımlar kamuda yer alan muhtelif kuruluşlar tarafından yerine getirilmektedir. Primsiz ödemeler ise sosyal güvenlik reformu sonrasında 01/10/2008 itibarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Günümüzde genel yardımlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Belediyeler tarafından yürütülmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen sosyal yardımların büyük çoğunluğu şartlı nakit transferlerinden oluşmaktadır ve genellikle eğitim ve sağlık temelli yardımlardır. Sosyal güvenlik sistemimiz içinde yer alan primsiz ödemeler SGK Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu bağlamda yapılan yardımlar, sosyal güvenlik sistemimizin temel kanunu hüviyetinde olan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Primsiz ödemeler açısından yürürlükte bulunan temel kanun 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'dur. Bu Kanun ile 65 yaş üstünde yer alanlara, 65 yaşından büyük bakıma muhtaç özürülülere, %49-69 arasında özürülülüğü bulunanlara, %70 üzerinde özürülülüğü bulunan bakıma muhtaç özürülülere ve özürülü yakınlarına bazı şartlar altında aylık bağlanmaktadır. OECD ülkeleri arasında yapılmış çalışmalar belirlenmiş gruplara, özellikle özürülülere verilen yardımlarda kötüye kullanmanın yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de de özürülü yardımlarının istismar edildiğine dair güçlü bir kanı oluşmuştur. Özürülülük oranını olduğundan daha yüksek gösteren raporların düzenlenmesi, özürülü rehabilitasyonu merkezlerindeki kayıt usulsüzlükleri (özürülüye eğitim verilmediği halde verilmiş gibi göstermek devletten özürülü rehabilitasyonu için alınan parayı aile ile paylaşmak), vb. bunlardan sayılabilir.(Şener, 2010:19).

6.2. Sosyal Yardım Yaklaşımı ve Sosyal Güvenlik Sistemleri İçerisinde Benimsenme Sorunu

Genellikle literatürde sosyal güvenlik kavramı, kişileri mesleki, fizyolojik ve sosyo ekonomik riskler dolayısıyla karşı karşıya kaldıkları tehlikelere ve zararlara karşı korumayı hedefleyen bir müessese olarak ele alınmaktadır. Ancak bazı tanımlamalarda bu kavrama aynı zamanda sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları da dahil edilmektedir ve bazı tartışmalara neden olmaktadır. Sosyal yardım” veya yoksulluk yardımları, toplumda çalışmayan ve çalışmadığı için sosyal sigorta kapsamına giremeyen veya çalıştığı halde elde ettiği ücret çok düşük olan bireylere yönelik programlardır (Arın, 2002:73).“Sosyal hizmetler” ise, bireylerin kendi başlarına kaldıklarında birtakım temel ihtiyaçlarını kendilerinin karşılayamayacağı varsayımıyla, sadece piyasaya kalarak ve ödeme gücüne bağlı olarak bu hizmetler sunulduğunda bu hizmetleri satın alamayacağı, dolayısıyla sosyal riske maruz kalacağı varsayımı altında sunulan (sağlık, eğitim gibi) hizmetlerdir (Arın, 2002:72). Bunlar genellikle yaşlılara, gençlere, kadınlara ve özürülere yönelik yapılan spesifik hizmetleri içermektedir. Sosyal güvenlik sistemleri açısından iki temel yaklaşım kabul edilen Bismarck ve Beveridge modelinin sosyal yardım kavramına bakış açısı oldukça farklıdır. Nitekim Bismarck yaklaşımı sosyal güvenliği sadece mesleki yapı ile bağıntı kurmuş ve sosyal yardım anlayışı sosyal güvenlik sisteminin tümüyle dışında bırakılmıştır. Beveridge sisteminde ise, sosyal güvenlik sistemi sosyal yardımların tamamı içselleştirmiş ve mesleki yapı göz önünde bulundurulmaksızın tüm ülke vatandaşlarına uygulanmıştır. ILO tarafından ortaya konulmuş olan 102 nolu sözleşmede yer alan dokuz sigorta kolundan aile yardımı sigorta kolu genel anlamda sosyal yardım anlayışının bir uzantısı konumundadır. Bugün dünya ülkelerinde genellikle yukarıda tanımını yaptığımız sosyal güvenlik kavramının yanı sıra sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar da sosyal güvenlik sisteminin içinde değerlendirilmektedir. Öyle ki çoğunda aile yardımı veya sosyal yardım adı altında bağımsız bir sigorta kolu uygulanmaktadır. Örneğin; Almanya’da ayrı bir sigorta kolu olarak aile yardımı sigortası uygulanmakta ve bu da dayanışma prensibinin bir uzantısı olarak kabul edilmektedir.(Eckerle, 2004:7). Hollanda’da ise sosyal yardım sigortası adı altında ayrı bir düzenleme söz konusu olup sosyal yardımlar sosyal güvenlik sisteminin üç ana kolunda birisi olarak kabul edilmiştir.(Ruiten, 2008:52.). İsviçre’de sosyal yardımlar “tamamlayıcı yardımlar sigortası” adı altında sosyal güvenlik sisteminin bir kolu olarak ele alınmış ve bu sigorta kolu ile ilgili ayrı bir yasal düzenleme yoluna gidilmiştir (Zürich Çalışma ve Sosyal Güvenlik Ateşeliği, 2006:4). Sosyal yardım uygulamaları kimi ülkelerde sadece işgücü piyasası dışında yer alan ve mal varlığına sahip olmayan nüfusu kapsamaktadır. Bu anlayış çalışanların yeterli geliri elde ettikleri yaklaşımına dayanmakta, bir başka deyişle çalışan yoksulları dışlamaktadır. Türkiye de bu sınıfa girmektedir. Oysa OECD ülkelerine bakıldığında çalışan yoksulların oranının %7 olduğu görülmektedir.

Türkiye’de sosyal yardıma ihtiyaç duyan kesimlerin ihtiyaçlarının karşılanması anayasal hak olarak tanımlanmıştır. Anayasanın ikinci maddesinde devletin sosyal bir devlet olduğu belirtilmektedir. Sosyal devlet sorumluluğu çerçevesinde anayasanın çeşitli maddelerinde düzenlemeler yer almaktadır. Anayasanın 5. maddesinde “...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak... insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” , 60. maddesinde “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.” ve 61. maddesinde “Devlet,

harp ve vazife şehitlerin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alır. Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.” hükümlerine yer verilmiştir. Türkiye’de uygulanan sosyal yardım programları şunlardır:

1. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında 2022 Sayılı Kanun

1 Ocak 1977 tarihinde yürürlüğe giren bu kanun “muhtaç olmak koşulu ile 65 yaşını doldurmuş yaşlılar ile 18 yaşından büyük özürsüzler ve kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış özürsüz yakını bulunan Türk vatandaşlarına aylık bağlanmasını” sağlamıştır (Taşçı, 2010: 90). Kanunun birinci maddesinde “kendisine kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan” ibaresi yer almaktadır. Bu ibare yaşlı bakımının toplumsal bir sorumluluktan ziyade, aile üzerinden tanımlanmaya devam ettiğini göstermektedir (Şener, 2010: 18). Bu kanunla sosyal güvenlik kurumlarından aylığı olmayan, devamlı geliri olmayan, muhtaçlığını il ve ilçe idare kurumlarından alacakları belgelerle kanıtlayan ihtiyaç sahiplerine hayatta kaldıkları sürece, 300 gösterge rakamının her yıl bütçe kanunu ile tespit edilecek katsayı ile çarpımından elde edilecek tutarda aylık bağlanmaktadır (Fidan, 2006: 56). 2006 yılına kadar Emekli Sandığı’na verilen bu görev 20 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile SGK’ ya devredilmiştir (Hacımahmutoğlu, 2009: 88).

2. İlköğretim Ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin 2684 Sayılı Kanun

17 Haziran 1982 tarihinde yürürlüğe giren bu kanun ile ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan ihtiyaç sahibi öğrencilere parasız yatılı ve burslu okuma imkânının sağlanması ve sosyal yardımda bulunma görevi Milli Eğitim Bakanlığı’na verilmiştir (Hacımahmutoğlu, 2009: 89).

3. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

SHÇEK, kanunla getirilen hukuki düzenlemeler çerçevesinde, hem sosyal yardım, parasal veya aynı nitelikte hizmetler ile birlikte koruma ve bakım hizmetlerini yerine getirmektedir. Bu çerçevede geçmiş dönemlerde aşağıdaki yerine getirilmiştir:

Korumaya muhtaç çocuk ve gençlerin, çocuk yuvalarında ve yetiştirme yurtlarında bakımı yapılmıştır. Çocukların ev ortamında yaşayabilmeleri amacıyla 10-12 çocuğun yaşayabileceği apartman dairelerine ilişkin proje çalışması başlatılmıştır. 18 yaşını tamamlayan çocuklar için gençlik evleri kurulmuştur. Korumaya muhtaç çocukların yuva ortamından uzaklaştırılıp kuruma bağlı veya denetiminde kreş ve gündüz bakımevlerine gönderilerek çeşitli programlara katılmaları sağlanmıştır. Cezaevlerinde hükümlü ve tutuklu bulunan kadınların 0-12 yaş arası çocukları kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlandırılmıştır. Yaşlılara, huzurevleri, yaşlı bakım ve

rehabilitasyon merkezleri ve yaşlı dayanışma merkezleri yoluyla hizmet götürülmüştür. Özürlülere yönelik hizmetler verilmiştir. Kadına ve aileye yönelik hizmetler verilmiştir (DPT, 2006: 46-49). SHÇEK yoksulluk içinde bulunan kişilerin herhangi bir sosyal hizmet kuruluşuna dahil edilmeden kendi ev ortamlarında korunmasına yönelik hizmetler de gerçekleştirmektedir (Şener, 2010: 16). Kurum aynı ve nakdi yardımları, kurumda çalışan sosyal hizmet uzmanları veya ihtiyaçlar doğrultusunda görevlendirilecek sosyal hizmet kuruluşları bünyesindeki çalışanlarca hazırlanan sosyal inceleme raporları doğrultusunda yapar (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 34).

3.1. Evde Bakım Aylığı: Evde Bakım aylığı, başkasının yardımı olmadan beslenme, giyinme, öz bakım gibi temel ihtiyaçlarını gideremeyen ve ilgili sağlık kuruluşundan verilen sağlık kurulu raporunda “ağır özürlü” ifadesi yer alan özürlü vatandaşlar için 2828 sayılı Kanun kapsamında SHÇEK tarafından bağlanan aylıktır. Evde bakım aylığı alınabilmesi için, temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun olmak ve bu ihtiyaçların giderilebilmesi için başkasının desteğine muhtaç durumda ağır özürlü olmak ve hane bireylerinin her türlü gelir toplamının fert sayısına bölünmesi durumunda kişi başına düşen gelirin asgari ücretin 2/3’ünden az olması gerekmektedir.

4. Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat Görevleri Hakkında 227 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

227 sayılı KHK ile fakirlerin doyurulması, fakir öğrencilere yurt imkânının sağlanması, ilkökul öğrencileri için açılan kamplar, kör ve muhtaç durumda bulunan yoksullara aylık nakdi yardımlar yapma görevi Vakıflar Genel Müdürlüğüne verilmiştir (Taşçı, 2010: 90). Ayrıca 1989 yılında çıkarılan “Muhtaç Aylığı ve Vakıf İmaret Yönetmeliği”ne göre aylık bağlanacak muhtaç, özürlü ve yetim kişilerin sayısı Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne belirlenmektedir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 35).

5. 5263 Sayılı Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Kanunu

14 Haziran 1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerince Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu (SYDTF) Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştur. SYDTF’nun faaliyetleri kurulduğu 1986 yılından 2004 yılının sonuna kadar Başbakanlık bünyesindeki “Genel Sekreterlik” tarafından, hem Başbakanlık hem de diğer bakanlıklardan görevlendirilen personel tarafından yürütülmüştür. 3294 sayılı SYDTF kanununun 1. maddesinde; “Bu Kanunun amacı; fakru-zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye’ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir” şeklinde hükme bağlanmıştır (Coşkun ve Güneş: 10). 3294 sayılı yasayı uygulamak amacıyla 5263 sayılı kanunla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) kurulmuştur. Bu müdürlüğe bağlı her il ve ilçede 973 tane SYD Vakfı bulunmaktadır. İllerde vali ilçelerde kaymakam başkanlığında oluşturulan bu vakıflar 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun

amacına uygun hizmetler yerine getirmekle görevlendirilmiştir (SYDGM). Bu vakıflar aracılığı ile gıda, yakacak, giyim, eğitim, sağlık yardımları gerçekleştirilmekte, yapılacak yardımlar il ve ilçelerde oluşturulan “mütevelli heyetleri” tarafından belirlenmektedir. Bu vakıfların en önemli avantajı yerel olması nedeniyle yardımların yapılmasında hızlı bir sürecin uygulanmasıdır.

5.1. Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımları (ŞEY-ŞSY) Programı

Son dönem sosyal yardım programları arasında gösterilen “Şartlı eğitim ve şartlı sağlık yardımları (ŞEY-ŞSY)” programı, Türkiye’de yoksulluk nedeniyle eğitim ve sağlık alanında sunulan hizmetlerden faydalanamayan muhtaç durumdaki ailelerin nakit transferleri yoluyla bu hizmetlere ulaşmasını hedeflemektedir. Daha açık bir ifade ile söz konusu program, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında bulunan ve yoksulluk nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen yada okuldan almak zorunda kalan; okul öncesi çocuklarının sağlık kontrollerini düzenli olarak yaptıramayan ve doğumlarını bir sağlık kuruluşunda gerçekleştiremeyen yoksul durumdaki aileleri desteklemeyi hedefleyen nakdi bir sosyal yardım programıdır (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü [SYDGM], 2006). Programın amaçlarını gerçekleştirmek için program dahilindeki şartların yerine getirilmesi doğrultusunda eğitim, sağlık ve gebelik olmak üzere üç alanda destek verilmektedir. ŞEY kapsamında nüfusun en yoksul %6’lık1 diliminde yer alan ailelerin eğitim çağındaki çocuklarını okullara kaydettirmeleri, eğitimine devam eden ilk ve orta öğretim çağındaki (1-12. sınıflar) çocuklarının ise en az %80 devam oranıyla eğitimlerini sürdürmeleri şartıyla düzenli nakdi yardımlar yapılmaktadır. ŞSY kapsamında nüfusun en yoksul %6’lık diliminde yer alan ailelerin 0-6 yaş arasındaki çocuklarının düzenli sağlık muayenelerini ve aşılarını yaptırmaları, kontrollerini yaptırdıkları sağlık kliniklerinde verilen sağlık eğitimi programlarına düzenli olarak katılmaları şartıyla düzenli nakdi yardımlar yapılmaktadır.

2010 yılı Ocak ayından itibaren uygulanmakta olan ŞSY *gebelik yardımı* bileşeni kapsamında, hedef kitle içerisinde yer alan anne adaylarının, gebelik dönemi süresince düzenli olarak sağlık kontrollerini yaptırmaları, doğumlarını sağlık kuruluşlarında gerçekleştirmeleri ve doğum sonrası gerekli bakım hizmetlerinin ilgili sağlık kuruluşlarından sağlanması koşulu ile düzenli nakdi yardımlar yapılmaktadır (Ortakaya, 2010).

Hane halkı Gelir ve Tüketim Harcamalar Araştırması sonuçları üzerinden yapılan çalışmalara göre Türkiye nüfusunun %6’sı çok yoksul nüfus olarak tespit edilmiş ve bu program için hedef kitle olarak bu kesim kabul edilmiştir (SYDGM, 2006).

5.2. Proje Destekleri

SYDTF’den sağlanan proje desteklerinin temel amacı, çalışabilir durumda bulunan yoksul ve muhtaç durumdaki kişilerin kendi işlerini kurarak geçimlerini sağlamaları ve sürdürülebilir gelir elde ederek sosyal yardımların hedef kitlesi olmaktan çıkarılması ve bu sayede söz konusu kişilerin ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılmasıdır (SYDGM, 2011). Fon kaynakları ile desteklenen farklı alanlarda proje destekleri bulunmakla birlikte çalışma kapsamına sadece “gelir getirici

projeler” ile “kırsal alanda sosyal destek projelerinden faydalanan kişiler dahil edilmiştir. Kırsal alanda sosyal destek projesi ile 3294 sayılı Kanun kapsamında bulunana kırsal alanda yaşayan ve tarımsal üretim yapabilmek için yeterli kaynağa sahip olmayan, süt sığırcılığı, koyunculuk ve seracılık yaparak gelir elde etmek isteyen vatandaşların kooperatifler aracılığıyla örgütlenerek desteklenmeleri sağlanmaktadır. Hedef kitlenin belirlenmesi ve proje için kooperatif şeklinde koordine edilmesi Vakıflar ile İl Tarım Teşkilatı tarafından gerçekleştirilmektedir (SYDGM, 2011). Proje kapsamında fayda sahiplerine verilen destek faizsiz olup, geri dönüşler ilk iki yıl ödemesiz, sonraki altı yıl altı eşit taksitte olmak üzere 8 yıl vade ile gerçekleştirilmektedir. Proje, 2010 yılı itibariyle sona erdirilmiş olup, bugüne kadar programa alınan kooperatifler kapsamında faaliyetler devam etmektedir.

Gelir getirici projeler ile yoksul birey yada hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları, gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleri amaçlanmakta olup, hedef kitleye uygun üretime yönelik, el emeği ve zanaata dayalı kısa sürede gelire dönüşebilecek alanlar (süt sığırcılığı, koyunculuk, seracılık, kuaförlük, terzilik, tamir-onarım vb.) desteklenmektedir (SYDGM, 2011). Kır-kent ayrımı gözetmeksizin kişi başı 15.000.-TL'ye kadar desteğin sağlandığı bu projeler, faizsiz olup ilk iki yılı ödemesiz sonraki 6 yılı 6 eşit taksitte geri ödemelidir.

Yoksullukla mücadele alanında çeşitli sosyal yardım uygulamalarıyla hizmet veren SYDGM, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve toplumsal refah düzeyinin yükselmesinde önemli rol oynamaktadır. SYDGM, 3294 sayılı Kanun ile oluşturulan SYDTF kaynaklarıyla sosyal güvencesi olmayan yoksul vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarının (gıda, yakacak, barınma, sağlık, eğitim gibi) karşılanmasına yönelik sosyal yardım uygulamaları ile çalışabilir durumda bulunan vatandaşlarımızın üretken hale getirilmesi yönünde proje destekleri vermektedir (SYDGM,2008).

İki yardım miktarları 2011 yılından itibaren geçerli olacak şekilde revize edilmiştir. Ancak çalışma kapsamında seçilen hanelere yapılan ödemeler 2010 yılı sonu itibariyle geçerli olan tutarlar üzerinden yapılmıştır.

3 ŞEY-ŞSY dışındaki SYDTF ile yapılan yardımlara kaynağı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na aktarılan ücretsiz kitap yardımı, özürlü öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması ve öğle yemeği yardımları (MEB'de bu yardımlara için fayda sahiplerine ilişkin T.C. kimlik numarası esasına dayalı bir veri tabanı bulunmadığı için) dahil edilmemiştir.

5-3.Yaşlılık Aylığı

2022 sayılı Kanun kapsamında yaşlılık aylığı alınabilmesi için, 65 yaşını doldurmuş olmak, kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmamak, herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan gelir veya aylık elde etmemek, nafaka bağlanmamış olmak/bağlanması mümkün olmamak ve mahkeme kararıyla veya doğrudan kanunla bağlanmış herhangi bir devamlı gelire sahip olmamak gerekmektedir (SGK, 2008).

5-4.Özürlü Aylıkları

65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik'e göre, tüm vücut fonksiyon kayıp oranı %40 ve %69 arasında olanlar "özürlü" olarak nitelendirilmektedir. "Başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde özürlü "olanlar ise, aynı yönetmelikte tüm vücut fonksiyon kayıp oranı %70 ve üzerinde olanlar için ifade edilmektedir (Erdugan, 2010). Özürlü aylıkları, özürlü vatandaşların özür ve yaş durumlarına göre üç türde bağlanmaktadır.

5.5.Özürlü Aylığı

18 yaşından büyük 65 yaşından küçük özürlü vatandaşların vücut fonksiyon kayıp oranı %40 ve %69 olan ve herhangi bir işe yerleştirememiş olup, herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan gelir veya aylık elde edemeyenlerden Medeni Kanuna göre nafaka yükümlüsü yakınlarından elde ettiği nafaka miktarının aylık ortalaması muhtaçlık sınırının altında olanlara ödenen aylıktır (SGK, 2008).

5.4.1.2. Bakıma Muhtaç Özürlü Aylığı

18 yaşından büyük olan özürlü vatandaşlardan tüm vücut fonksiyon kayıp oranı %70 ve üzerinde olanlara, yani başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek düzeyde özürlü olan vatandaşlara "bakıma muhtaç özürlü aylığı" bağlanmaktadır. Bu aylığa hak kazanabilmek içinse, herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan gelir veya aylık elde edememek ve Medeni Kanuna göre nafaka yükümlüsü yakınlardan elde edilen nafaka miktarının aylık ortalamasının muhtaçlık sınırının altında olması gerekmektedir (SGK, 2008).

5.4.1.2.3. Özürlü Yakını Aylığı

Özürlü yakını aylığı, herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumu'na tabi olmayan ve düzenli gelir veya aylık elde etmeyen ve bütün gelirleri, Medeni Kanuna göre nafaka yükümlüsü yakınlarından elde ettiği nafaka miktarının aylık ortalaması muhtaçlık sınırının altında olan vatandaşlara Kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaş altı yakınlarının bakımlarını gerçekleştirmeleri kaydıyla ödenen aylıktır (SGK, 2008).

6-Yeşilkart Uygulaması

Yeşil kart sistemi, 1992 yılında başlayan bir sistemdir. Hiçbir sosyal sigorta sistemine dâhil olmayan ve asgari ücretin üçte birinden daha az geliri olanlara sağlık hizmeti vermek amacıyla başlatılmıştır. 1998 yılında sokak çocuklarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Kentleşme Şurası, 2009: 8). Yeşil kart ile ilgili önemli olan nokta, yeşil kartın geçici süreliğine işliyor olmasıdır. 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun'un birinci maddesine göre, "yeşil kart programı", Genel Sağlık Sigortası (GSS) sistemi devreye girinceye kadar "geçici" bir hizmet olarak sunulmuştur (Taşçı, 2010: 89). 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uygulamasına son verilmesini, ödeme güclüğü çeken kişilerin Genel Sağlık Sigortası kapsamına dâhil edilmesi ve bu kişilerin GSS primlerinin devlet tarafından karşılanmasını öngörmektedir. Bahsedilen uygulamaya

5510 sayılı kanunun bütünüyle yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden itibaren üç yıl sonra geçilmesi planlanmıştır (Hacımahmutoğlu, 2009: 96).

Yeşil kart alabilmek için, aylık geliri veya aile içindeki geliri, asgari ücretin vergi ve sosyal sigorta primi dışındaki miktarının 1/3'ünden az olmak, SGK güvencesi olmamak, TC vatandaşı olmak ve Türkiye'de ikamet ediyor olmak şartları aranmaktadır. Yeşil kart uygulamasına yönelik iki temel eleştiri yapılmaktadır. Birincisi, uygulamanın kaynak boyutu ile ilgilidir. Sağlık Bakanlığı tarafından finanse edilen uygulama son derece sınırlı kaynaklarla işlendiğinden, hastanelere ve diğer sağlık kurumlarına sağlık yardımı yapılamaması ile karşı karşıya kalılabilmektedir. İkinci eleştiri ise, yeşil kart uygulamasının "istismar" edilmesi üzerine olmaktadır. Son dönemlerde ev ve araba sahibi olanlarında yeşil kartı kullanması istismar boyutunu gözler önüne sermektedir (Taşçı, 2010: 89).

Yeşil kart uygulaması 31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla son bulmuş ve uygulamaya sokulan zorunlu Genel Sağlık Sigortası ile ülkedeki tüm vatandaşlar Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamına alınmıştır.

7-Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin 5102 Sayılı Kanun

1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren bu kanunla, MEB'e bağlı olan Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü (YURTKUR), yüksek öğrenim gören ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmesi hususunda yetkili tek kurum olarak görevlendirilmiştir (Hacımahmutoğlu, 2009: 90).

8-5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu

İl Özel İdarelerinin sosyal yardımlara ilişkin görevleri 5302 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. Kanunun 6. Maddesinin (a) fıkrasında "gençlik ve spor, sağlık, kültür, sosyal hizmetler ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarına" ilişkin hizmetleri yapmakla görevlendirilmiştir. Kanunun 43. maddesinin (h) fıkrasında "yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar", (m) fıkrasında "sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler" İl Özel İdareleri'nin görevleri arasında sayılmıştır (Çiçek, 2010: 2). 5302 sayılı kanunla İl Özel İdareleri'ne birçok görev verilmiştir ancak verilen görevleri gerçekleştirmek için yeterli kaynaklar henüz tahsis edilmemiştir (Falay, Varcan, 2009: 204).

9-5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

2005 yılında yasalaşan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun birçok maddesinde yoksul ve ihtiyaç sahiplerine yönelik uygulanacak sosyal yardımlar zikredilmiştir. Kanunun 14. maddesinin (a) fıkrasında sosyal hizmet ve sosyal yardımlar zikredilmiş, Büyükşehir Belediyelerine ve nüfusu 50.000'i geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yetkisi verilmiştir. Kanunun 15. maddesinde izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetlerine son verilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda mallarının gıda bankalarına, cezası ödenmeyen ve otuz gün

içerisinde geri alınmayan gıda dışı malların ise yoksullara dağıtılması hükmü yer almaktadır. 60. maddede dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye bütçesinden yapılacak giderler arasında sayılmıştır. Belediye başkanının görevleri arasında sayılan 38. maddede, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özörlölere hizmet götürmek ve özörlü merkezleri oluşturmak zikredilmiştir. Kanunun 76 ve 77. maddelerinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma ilkelerinin hayata geçirilmesi ve belde de dayanışma ve katılım sağlayıcı programların uygulanması gerektiği vurgulanmıştır (Belediye Kanunu, 2005).

Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/d maddesine göre; İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır: “Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak. Otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özörlölere, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.”

Yine Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/m maddesine göre Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: “Büyükşehir’in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödöl vermek.”

Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 24. maddesinde dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal yardımların belediye bütçesinden karşılanması belirtilmiş, 18. maddesinde de bu hizmetlerin belediye başkanının görevleri arasında olduğu vurgulanmıştır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Tartışma

Dünya çapında yaygınlaşan ve ölkemizi ve şehirlerimizi de etkisi altına alan ve bütün insanlık için bir yüz karası olan yoksulluk, haysiyet ve vakarları ezmekte, incitmekte ve insanlığın izzet ve nefsinin ayaklar altına almaktadır. Yoksulluk bir an önce çözölmezse bu yoksulluğun sefalet dönüşmesi an meselesidir. Sefalet içinde yaşayanlar toplumdan soyutlanarak ilgisiz, sorumsuz, küskün ve hayata kızgın bir hayat sürmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığı ile yürütölen sosyal yardım programları aile yardımları, eğitim yardımları, sağlık yardımları, özörlü ihtiyaç yardımları ve özel amaçlı yardımlar adı altında gruplandırılmaktadır (SYDGM, 2010a). Çalışma kapsamına alınan aile yardımları gıda ve barınma alanında yapılan

yardımları içermektedir. Buna göre gıda yardımları, ihtiyaç sahibi ailelerin gıda ve giyim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yılda iki kez SYD Vakıflarına gönderilen kaynağı; barınma yardımları ise oturulamayacak derecede eski, bakımsız ve sağlıksız evlerde yaşayan muhtaç vatandaşlara evlerinin bakım ve onarımı için aynı veya nakdi olarak yapılan yardımları ifade etmektedir (SYDGM, 2011).Çalışma kapsamına alınan eğitim yardımları içerisinde eğitim materyali ve öğrenci barınma, taşıma,iaşe yardımları yer almaktadır. Eğitim materyali yardımı, ilk ve ortaöğretime devam eden yoksul durumdaki öğrencilerin önlük, üniforma, çanta, ayakkabı ve kırtasiye masraflarının karşılanması amacıyla her eğitim-öğretim yılı başında yapılan yardımları, öğrenci barınma, taşıma ve iaşe yardımları ise taşınabilir sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yapılan yardımları içermektedir (SYDGM, 2011).Çalışma bünyesindeki sağlık yardımları kapsamında, yeşil kartlı vatandaşların yeşil kartla karşılanmayan sağlık giderleri ile yeşil kartı olmayan sosyal güvenceden yoksun vatandaşların acil tedavi giderleri karşılanmaktadır. SYDTF kaynaklarınca sağlanan özürlü ihtiyaç yardımları, sosyal güvenceden yoksun özürlü vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürütülen bir sosyal yardım programıdır (SYDGM, 2011).Bahse konu yardım programları dışında diğer bir yardım programı ise özel amaçlı yardımlardır. Bu çerçevede işsizliğin ve yoksulluğun belirgin olarak yaşandığı yerlerde, yaşlı, özürlü, kimsesiz ve muhtaç vatandaşlara günlük sıcak yemek verilmesi amacıyla aşevleri işletilmekte, bunun yanı sıra deprem, sel ve yangın gibi afetlerden zarar gören kişilere de SYDTF'den destek sağlanmaktadır.

Elazığ ilinde yıllara göre eğitim yardımına bakıldığında 2013 yılında eğitim yardımı alanların sayısının 2012 ve 2014 yıllarına göre az olduğu görülmektedir. Yüzdeler oranlarının ise 2013 ve 2014 yıllarında azaldığı görülmektedir. Yardım miktarlarının da yıllara göre azaldığı görülmektedir.

Engelli ve engelli yakın aylıkları beraber değerlendirilmiştir. Aylık alanların yıllara göre sayısında artış olduğu fakat yüzdeler oranların 2012 yılına göre 2013 ve 2014 yıllarında düşük görüldüğü fakat ödenen yardım miktarlarında ise artış olduğu görülmektedir.

Yaşlı aylıklarında; yıllara göre yaşlılık sayısında düşüş yaşandığı görülmektedir. Ödenen yardım miktarlarının birbirine yakın olduğu fakat yardım oranlarında bir düşüş olduğu görülmektedir. Buna sebep olarak ise muhtemelen yaşlıların vefat etmiş olabilecekleri tahmin edilmektedir.

Sağlık yardımında; yıllara göre önceki yıllardan sonraki yıllara bakıldığında sağlık yardımı alanların sayısının arttığı görülmektedir. Ödenen yardım miktarlarının yıllara göre birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak yardım oranlarının ise düşük olduğu görülmektedir. Bu düşüş oranlarının ise muhtemelen tedavi ve ilaç giderlerinin ucuzlamış olabileceği veya alınan diğer sağlık malzemelerin fiyatlarının değişebileceği varsayılmaktadır. Sağlık yardımı grubu içerisinde, Tıbbi malzeme-cihaz yardımı (yurt içi tedavi destekleri), özel sağlık kurumları tedavi yardımı (Tedavi destek yardımı) ve diğer sağlık yardımı giderleri beraber değerlendirmeye alınmıştır.

Yabancılar için yapılan yardım miktarı, kişi sayıları ve yardım oranları incelendiğinde 2012 yılında yabancı yardımlarından kimseye ödeme yapılmadığı bu tür ödemelerin 2013 ve 2014 yıllarında yapıldığı görülmektedir.2014 yılında ise 2013 yılına göre kişi sayısının ve yardım miktarının arttığı görülmektedir. Yardım miktarının ve yardım alanların sayısının artmasının nedeni Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle ülkemizde mülteci durumuna düşmüş Suriye vatandaşların bir kısmının devletimiz tarafından ilimizde yerleştirilmiş olmasıdır.

Aile yardımları değerlendirmeye alındığında mükerrer sonuç alınmaması için, diğer aile yardımı, şartlı gebelik, yangın, asker ailesi, barınma, kira, ev eşyası ve ev yapımı tek grup olarak ele alınmıştır. Yapılan yardımların kişi sayısı, yardım miktarları ve yardım oranları 2013 yılında diğer yıllara göre daha az olduğu görülmektedir Yardım oranlarının birbirine yakın olduğu fakat yardım miktarının kişi sayısı, miktarı ve oranı 2014 yılında diğer yıllara göre fazla olduğu görülmektedir.

Tek seferlik yardım incelenmeye alındığında yardım alanların sayısı, miktarı ve oranında önceki yıllara göre gittikçe bir artış olduğu görülmektedir.

Eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yapılan yardımlarda ise yardım miktarlarının yardım alanların sayısı ve oranlarında önceki yıllara göre son iki yılda bir artış görülmektedir.

Gıda yardımı incelendiğinde yardım miktarları, kişi sayısı ve yardım oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Yakacak yardımı incelendiğinde, 2012 ve 2013 yılında yardım miktarları, kişi sayısı ve oranlarının birbirine yakın olduğu, 2014 yılında kişi sayısı ve yardım oranının az ve düşük olduğu bunun sebebinin ise Elazığ’da doğal gazın birçok mahallede kullanılmış olabileceği tahmin edilmektedir.

Tek seferlik yardımlar incelendiğinde, kişi sayısı, yardım miktarı ve yardım oranlarında yıllara göre bir artış olduğu görülmektedir.

Eşi vefat etmiş kadınlara yapılan yardımlarda ise, yıllara göre kişi sayısı, yardım miktarı ve yardım oranlarında göreceli bir artış görülmektedir. Muhtemelen bu yıllar arasında vefat eden erkek sayısı kadınlardan fazladır. Aile yardımı içerisinde, yakacak, gıda, tek seferlik ve eşi vefat etmiş kadınları eklenmiştir.

2012 Yılı Yapılan Yardımların Oranları Ve Gruplandırılması

Yardım Türü	Kişi sayısı	Gerçekleşen Teslimatlar	%
Eğitim Yardımı	8270	3.902.000	14.48
Engelli Yardımı	3637	12.192.000	45.25
Yaşlı Aylığı	3601	4.883.000	18.12

Sağlık Yardımı	3674	1.559.110	5.78
Yabancı Yardımı	-----	-----	-----
Gıda Yardımı	2173	372.584	1.38
Yakacak Yardımı	744	241.806	0.89
Aile Yardımı (ev eşyası, barınma, ev yapımı, Asker ailesi ve diğer aile yardımları)	5702	1.303.000	4.83
Tek Seferlik Yar.	5141	1.576.000	5.84
Eşi Vefat Etmiş	731	913.500	3.39
Toplam	33673	26.943.000	99.66

Kaynak: Elazığ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporu, 2012 Faaliyet Raporu

2013 Yılı Yardımların Oranları ve Gruplandırılması

Yardım Türü	Kişi Sayısı	Gerçekleşen Teslimatlar	%
Eğitim Yardımı	7376	3.288.000	8.57
Engelli Yardımı	4116	16.391.000	42.72
Yaşlı Aylığı	3311	5.390.000	14.04
Sağlık Yardımı	4105	1.506.000	3.92
Yabancı Yardımı	20	9.000	0.02
Gıda Yardımı	2688	464.000	1.20
Yakacak Yardımı	879	290.000	0.75
Aile Yardımı (ev eşyası, barınma, ev yapımı, Asker ailesi ve diğer aile yardımları)	3422	824.000	2.14
Tek Seferlik Yar.	21475	7.221.000	18.82
Eşi Vefat Etmiş	1113	2.980.000	7.76
Toplam	48505	38.363.000	99.94

Kaynak: Elazığ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporu, 2013 Faaliyet Raporu

2014 Yılı Yardımların Oranları ve Gruplandırılması

Yardım Türü	Kişi sayısı	Gerçekleşen Teslimatlar	%
Eğitim Yardımı	10955	3.330.000	8.11
Engelli Yardımı	4284	15.977.000	38.92
Yaşlı Aylığı	2786	4.427.000	10.78
Sağlık Yardımı	5190	1.514.000	3.68
Yabancı Yardımı	87	22.520	0.05
Gıda Yardımı	2861	113.740	0.27
Yakacak Yardımı	78	33.740	0.08
Aile Yardımı (ev eşyası, barınma, ev yapımı, Asker ailesi ve diğer aile yardımları)	22217	2.800.000	6.82
Tek Seferlik Yar.	21776	9.713.000	23.66
Eşi Vefat Etmiş	1184	3.111.000	7.58
Toplam	71318	41.042.000	99.95

Kaynak: Elazığ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporu, 2014 Faaliyet Raporu

Elazığ nüfusu, 2012 yılında 562.703, 2013 yılında 568.239, 2014 yılında ise 568.753'tür.2015 yılında ise 570.378 olması beklenmektedir. 2015 yılı nüfus verisi eski yıllardaki nüfus artış hızlarına göre tahmin edilmektedir. İlimizin yoksulluk araştırmasına bakıldığında yıllara göre yardım miktarı ve kişi sayısında ciddi bir artış olduğu görülmektedir.2015 yılında da nüfusun artmayacağı fakat yoksul sayısında ve yardım miktarında bir artış olacağını veriler göstermektedir. Elazığ ilinde demografik yapı hızla değişmektedir. Bunu ilimize yeni yerleşen ve göç neticesinde gelenler oluşturmaktadır. Elazığ ilinden göç edenlerin iktisadi yapısı güçlü ve genelde maddi durumu iyi insanlar olduğu, fakat göçle gelenlerin ise bunun tamamen aksine yoksul ve işsiz oldukları, köyden kente geldiklerinden barınma sorunu olanlar olduğu bilinmektedir.

SONUÇ

Aile bir toplumun sinerji doğurma gücü olan örgütlenmiş en küçük birimdir. Toplumların ekonomik siyasal ve kültürel dönüşümünde aile vazgeçilmez bir önem taşır. Aile her toplumda yoksulluğun giderilmesinde ana hareket noktasını oluşturur.

Öncelikle yardıma en çok muhtaç olanlardan başlamak üzere, birey ve ihtiyaç temelli hizmet sunulmalı, geniş toplum kesimlerini kapsayan standart yardım

programlarından kaçınılmalıdır. İhtiyaç duyulan alanlarda, hizmet ve yardımın bir kurum bünyesi içerisinde yapılmasının zorunlu olduğu durumlar göz önüne alınarak, değişik ihtiyaç ve yaş gruplarına bir arada hizmet sunabilecek çok amaçlı merkezlerin ve/veya tesislerin kurulmasına öncelik verilmelidir.

Türkiye’de yoksulluğu gidermek için, kamu ve gönüllü yardım kuruluşlarının ailelere yoksulluğun yenilmesi için ve yoksul kesimdeki insanlara kendi geçimlerini kendileri sağlayabilecek şekilde bir meslek kazandırılması çalışmalarına önem verilmelidir.

Yoksullara yönelik sosyal politika ve sosyal hizmetlerin türü ve boyutunun belirlenebilmesi için, başta mutlak yoksulluk kapsamına giren fakirlerin sayı ve durumları hakkında ayrıntılı istatistikî bilgilere ihtiyaç vardır. Yoksullukla mücadele stratejilerinde her bir yoksulluk türünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yoksulluğun önlenmesine yönelik son başvuru alan çarelerden biri olan sosyal yardım uygulamalarında birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Bu sorunların çözümü için kurumlar arası bilgi paylaşımının sağlanması ve ortak bir veri tabanı oluşturulmasının kaynak israfına ve mükerrer ödemelere engel olacağı düşünülmektedir.

Yoksullukla mücadelede takip edilecek en isabetli yöntem, sosyal siyasetin genel esas ve hedefleri doğrultusunda yoksulların ekonomik sorunların yanında psiko-sosyal profilleri ile ilgili verileri doğru olarak ortaya çıkartmak, değerlendirmek ve buna göre çözüm stratejileri geliştirmek olmalıdır.

Yoksullukla mücadelede en etkili yöntem, koruyucu tedbirlerle yoksulluğun önüne geçmektir. Bunun için de çalışmaya muktedir olan yoksulları üretken hâle getirmek icap edecektir. Gerek normal emek piyasasında, gerek korumalı işyerlerinde, gerekse ev ortamında çalışabilmelerini sağlayabilmek için bütün alternatif istihdam modellerinden yararlanmakta fayda vardır. Meslekî eğitim programları ve aktif istihdam politikaları yoksulların istihdamını kolaylaştıracak en etkili enstrümanlardandır.

Yoksullukla mücadelede ortaya konulacak kanunî düzenlemelerin başarılı olarak uygulanabilmesi için bütün düzenlemelerin, birbiriyle bağlantılı ve bütümsel olması gerekmektedir. Belki de en doğrusu, bütün muhtaç kesimleri içine alacak ortak bir "sosyal kanun"un ihdas edilmesidir. Ayrıca, tedbirlerin ve kararların, özellikle yetkili ve yükümlü kurum ve kuruluşların sosyal hizmet uzmanları ve diğer elemanları tarafından sosyal dayanışma ve sorumluluk şuuru çerçevesinde uygulanması önemlidir. Bürokratik engellerden arındırılmış ve yoksulların çok özel ihtiyaçları doğrultusunda esnek çözümler hayata geçirilmelidir. KSY sisteminin oluşturulabilmesi ve kaynak israfına son verebilmek için, ayrı ayrı KSY programları uygulamak yerine, bunların koordineli ve tek bir idarî çatı altında yürütülmesi gerekmektedir.

Sosyal devlet, yoksullukla mücadelede ve yoksulların sosyal tecrit tehlikesine karşı sivil toplum örgütleri ile işbirliğine gitmelidir. Katılımcı demokrasi anlayışı çerçevesinde, gönüllü kuruluşların sosyal faaliyetlerine kanunî ve organizasyon desteği sağlanmalıdır. Varlıklı kesimlerin yardımlaşma duygularını ve sosyal dayanışma temayüllerini sürekli olarak canlı tutabilmek, sosyal barışı temin etmek ve devletin

sosyal harcamalarına maddî destek bulabilmek için, hayır kuruluşlarının geniş çaplı etkinlikleri daima desteklenmelidir.

Aile hayatından kopmuş sokak çocuklarına, okul dışında kalmış, okuma yazma bilmeyen çalışabilir durumda olan işsiz özörlölere ve diğer yoksul yetişkinlere, ya okul eğitimi verilmeli, ya da okuma yazma kurslarına katılmaları sağlanmalıdır. İşsiz ve yoksul (özörlöl) yetişkinler için, ayrıca yaygın bir şekilde beceri kazandırma kursları verilmelidir.

Yoksullukla mücadele devletin sosyal görevidir ve bu görev yoksulluk bağlamında gözden geçirilip, temel politikalara eklenmedikçe yoksullukla mücadele mümkün değildir. Ekonomide kemer sıkmaya dayalı geleneksel istikrar politikalarının sürdürülmesi yoksulluğu önleyemez. İstikrar sürecinin yoksul kesimlerin üzerine yıkılacak olan yükü, özellikle de ileri derecede bozuk bir gelir dağılımı ve gerileyen yaşam standartları üzerine ekleneceği için, bu durumun yol açacağı ekonomik, sosyal ve siyasal sonucu önümüzdeki dönemin belirleyici yönü olacaktır.

Yoksul insanlar, insanca yaşamaları için gerekli olan en temel ihtiyaçlarını onurları zedelenmeden, devlete ve millete düşman olmadan karşılayabilmelidirler. Bir toplumu oluşturan fertlerin her biri, düşündüğu, hayal ettiği, sevdalandığı, iradesini, gücünü ve her türden varlığını ortaya koyarak kurduğu devletinden belediklerini bulamalıdır. Bu nedenle devlet; aç olanı, doyurmaya; susuz olana su vermeye; çıplak olanı giydirmeye; hasta olanı, tedavi ettirmeye; bekâr olanı evlendirmeye; evsiz olanı, ev sahibi yapmaya; okumak isteyen, okutmaya mecburdur. Devlet, bütün bu sayılan şeylerin istenilen ölçülerde yerine getirilebilmesi için gerekli olan kaynakları kendi bekası için, bulmak zorundadır. Devlet, bu ülkede soygunun, vurgunun ve savurganlığın, particiliğin ve siyasal ayrımcılığın önünü kesecek olursa ihtiyaç duyduğu her kaynağı fazlasıyla bulacaktır.

ÖNERİLER

1. Sosyal güvenlik başlığı altında sosyal yardım ve sosyal sigorta sistemlerini yeniden düzenlemek gereklidir. Bu iki sistem birbirini tamamlayan sistemler olmalıdır. Bugünkü gibi birbirini kesen ve giderek işlevsizleşen bir yapı terk edilmelidir. Dolayısıyla hedef kitle titizlikle belirlenmelidir. Bu işgücü piyasası ile bu piyasanın dışında kalmış kitlelerin ayrıştırılması ve her iki gruba özgü ayrı politikalar geliştirilmesini getirir.
2. Türkiye'nin sosyal yardım ve hizmetlerde de köklü bir reforma ihtiyaç vardır. Bu nedenle mevcut sosyal yardım kuruluşları SHÇEK'in çatısı altında toplamak gereklidir. Bunu yaparken de sosyal hizmet ve sosyal güvenliği birbirinden ayırmak gereklidir
3. Sosyal yardım ve hizmet konusunda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerin gelişimi ve yoksullukla mücadelede etkin olan mahalli idarelerin katkısı sağlanmalıdır. Bu unsurlar toplumsal duyarlılığı ve katılımı artıracaktır.
4. Sosyal yardım kuruluşları uzun vadeli strateji ve planlara sahip olmalıdır. Bu kurumlar sağlam ve istikrarlı bir mali yapıya kavuşturulmalıdır. Siyasal baskılardan kesinlikle arındırılmalıdır. İdeolojik yaklaşımlardan kesinlikle kaçınılmalıdır. Adaletli, hakkaniyetli davranmalıdır. Vatandaşları arasında ayırım yapmamalıdır.

5. Yoksullukla önleme sadece nakdi ve aynı yardım şeklinde olmamalıdır. Hiç bir devlet kendi yoksul kitlesini hayat boyu besleyecek mali yapıya sahip değildir. Bugün Acil Eylem Plan'ında belirtilen yoksullara yardım edilmesinin maliyeti yıllık minimum 3 Milyar ABD Doları maksimum 36 Milyar ABD Dolarıdır. Bu miktar para ile yoksullukla mücadele edilmez, sadece yeni yoksullar üretilir. Bu nedenle SYDT Fonu yoksullara nakdi ya da aynı yardımlar yerine, işgücü piyasasında koşmuş ama çalışabilecek yoksul kitlelere yönelik istihdam yaratıcı projeler konusunda uzmanlaşmalıdır. Devletin bu konuda görev yapan farklı kurumlarının işbirliği sağlanmalıdır. MEB, Tarım Bakanlıkları gibi istihdam yaratıcı eğitim faaliyetleri düzenleyen kurumların çalışmaları yoksullukla mücadele kapsamına alınmalıdır. Ayrıca İş- Kur'un bu sürece dâhil edilmesi gereklidir.
6. Aile Araştırma Kurumu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı kurumlarını yoksullukla mücadelede bütünleştirilmiş sosyal yardım ve hizmet sistemi içerisinde işlevi olabilecek şekilde yeniden oluşturmak gereklidir.

Sonuç olarak, Her insanın ve toplumun ekonomik yoksullaşması normaldir. Fakat bu yoksulluğu giderecek önlemler almamak ve programlar yapmamak yoksulluğu artıran ve sürdüren en önemli etkidir. İnsan merkezli bir ekonomik düzenlemeye gidilmeli, gelir dağılımındaki eşitsizlikler giderilmeli, yolsuzluk ekonomisini besleyen yapılar ortadan kaldırılmalı, demokrasinin bütün kurul ve kurumlarıyla işletilmesi sağlanmalıdır. Makro boyuttaki bu tedbirlerin yanında insanların eğitim düzeyleri yükseltilmeli, birer vasıflı bireyler olmaları sağlanmalı ve işsizlikle mücadele edilmelidir. Yoksulluğun bir kuşaktan diğerine aktarılmasına neden olan kısır döngü kırılmalıdır. Eğitim yoluyla sosyal dışlayıcılığın önlenmesi ve sosyal kaynaşmanın sağlanması çalışmaları yapılmalıdır. Sosyal güvenlik sistemi mevcut aksaklıkları giderilerek nüfusun tümünü kapsayan, toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayabilen, mali sürdürülebilirliği olan ve kaliteli hizmet sunan bir yapıya kavuşturulmalıdır. Muhtaç insanlar devletin tam koruması altına alınarak yoksullukla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir. Türkiye'de yoksulluk bugün hala bir sorun olarak görülmektedir. Yoksulluğun sosyolojik, kültürel, ekonomik nedenleri üzerine gidilmemektedir. Yoksulluk sorununun çözümü bu unsurların kullanımı ile mümkündür.

KAYNAKÇA

AKTAN, Coşkun Can ve VURAL, İstiklal Yaşar (2007), "**Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri**," <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-yoksulluk.pdf>:03. 03. 2007.

ARIN, Tülay (2002), **Sosyal Sigorta Değil, Sosyal Güvenlik Sistemi: Sosyal Riskler, Sosyal Haklar ve Sosyal Güvenceler**, TÜSES (Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı) İstanbul, 2002:73

BAŞBAKANLIK AİLE VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2010), **Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü**, Ankara.

Belediye Kanunu (5393 sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı: 25874, Resmi Gazete Tarihi: 13.07.2005.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu (5216 sayılı Kanun), Resmi Gazete Sayısı: 25531, Resmi Gazete Tarihi: 23.07.2004.

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI (2009).**Kentsel Yoksulluk, göç ve Sosyal Politikalar**. Kentleşme Şurası, Ankara

CHU, Ke-Young ve HEMMING, Richard (1991), **Kamu Harcamaları Rehberi**, (Çev. Doğan Cansızlar), IMF Washington DC, 1991:132

COŞKUN, Selim, GÜNEŞ, Samet (2011), **Dünyadaki Gelişmeler Çerçevesinde Ülkemizdeki Sosyal Yardımları İyileştirme Çabalarının Değerlendirilmesi**, (Çevrimiçi), <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/153/Yayinlar/>, Erişim (08.02.2011).

ÇİÇEK, Eda (2010), **Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri**, Yerel Siyaset Dergisi,39.Sayı, (Çevrimiçi),<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=1155>, Erişim (03.02.2011).

ÇUBUK, Ali (1983), **Sosyal Politika ve Sosyal Güvenlik**, Gazi Üniversitesi İİBF Yayınları, Ankara, 1983:9

DDK (2009), **Türkiye’de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Raporu Özeti**, (Çevrimiçi), <http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk29.pdf>, Erişim (20.12.2010)

DEMİRAY, Muhammet Selim (2006), **Sosyal Güvenlik Kurumlarının Türk Kamu Mali Yapısı İçindeki Yeri**, Marmara Üniversitesi SBE Mali İktisat Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006:5

DUMANLI, Recep (2007), **“Türkiye’de Yoksulluk Sorunu ve Boyutları,”** <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/ucuncu-bol/dumanli.pdf>; 01. 03. 2007.

DPT (2006), **Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Raporu**, Ankara, (Çevrimiçi), http://plan9.dpt.gov.tr/oik11_sosyalguvenlik/sosyalgu.pdf, Erişim (04.02.2011).

ECEVİT, Mehmet ve ECEVİT, Yıldız (2002), **“Kırsal Yoksullukla Mücadele: Tarımda Mülsüzleşme ve Aile Emeginin Metalaşması,”** Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları Konferansı, (Ed. Yasemin Özdek), TODAİE Yayını, Mayıs 2002, Ankara.

ECKERLE, Tobias H. (2004), **İnvensment in Germany**,KPMG International. 2004:7

ERDOĞAN, Güzin (2004), **“Yoksulluk Tanımları ve Yoksulluk Araştırmaları,”** IV. Aile Şurası: Aile ve Yoksulluk, 8-20 Mart 2004 Bildirileri.

ERSÖZ, Halis Yunus (2004), **Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)**, Filiz Kitapevi, İstanbul.

ES, Muharrem ve Güloğlu, Tuncay (2007), "**Bilgi Toplumuna Geçişte Kentleşme ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği**," http://www.planlama.org/index.php?option=com_content&task=view&id=545&Itemid=63; 20. 02. 2007.

ES, Muharrem (2008), **Osmanlı Devletinde Mahalli İdareler**, Yerel Siyaset Dergisi, 27.Sayı,(Çevirimiçi),

<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=929>,Erişim 03.02.2011).

(Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 267).

Elazığ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Faaliyet Raporu,(2012-2013-2014 yılları)FALAY, Nihat, VARGAN, Nezih (2009), **Yerel Yönetimler**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

FİDAN, Ali (2006), **Sosyal Politikaya Katkısı Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanunu**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, (S.B.E), İstanbul.

GÜLÇUBUK, Bülent vd. (2005), "**Tarımda İstihdam, Sosyal Güvenlik Uygulamaları ve Kırsal Yoksulluk**" VI. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, 3-7 Ocak 2005 Ankara,http://www.zmo.org.tr/etkinlikler/6tk05/059bulent_gulcubuk.pdf, 10. 01. 2007.

GÜZEL, Ali ve OKUR, Ali Rıza (2003), **Sosyal Güvenlik Hukuku**, İstanbul, 2003:2

HACİMAHMUTOĞLU, Hande (2009), **Türkiye'deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi**, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.

İLTER, Ozan (2009), **Sosyal Yardım Alanında SYDV ve STK İşbirliği, Sorunlar, Çözüm Önerileri**, T.C Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara.

KARAKIŞ, Engin (2009), **Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, (S.B.E.), Sivas.

KORAY, Meryem (2005), **Sosyal Politika**, 2. Baskı, İmge Yayınevi. 2005:81,82

RUITEN, Hans van (2008), **Employment in the Netherlands Conditions of Employment, Tax and Social Security Aspects**,Loyens&Loeff Series. 2008:52

Sosyal Güvenlik Kurumu, (2010), **2010 Aralık Ayı İstatistik Bülteni**, Sosyal Güvenlik Kurumu,Ankara.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü [SYDGM], 2006).

ŞENER, Ülker (2010), **Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları**, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), (Çevirimiçi), <http://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/277>, Erişim (09.02.2011).(2010-11)

TAŞÇI, Faruk (2009), **Yoksulluğa ve Yoksullara Dönük Ahlak Yaklaşımları**, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı 57, (Çevirimiçi), <http://www.iudergi.com/index.php/sosyalsiyaset/issue/view/14/showToc>,Erişim (07.02.2011).

TAŞÇI, Faruk (2010), **Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım**, Nobel Yayın Dağıtım,Ankara,37-65

ÜNAL, Gülsen (2004), “**Türkiye’de Yoksulluk Kavramı ve Yoksulluk Araştırmaları,**” IV Aile Şurası Bildirileri, 8-20 Mart 2004.

YAZGAN, Turan (1975), **Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik,** Fatih Gençlik Vakfı Matbaası İşletmesi, İstanbul, Yazgan,1975:13

ZÜRİH ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK ATEŞELİĞİ, **İsviçre Sosyal Güvenlik Sistemi ve Hastalık Sigortası** (*Gerçekleştirilen ve Planlanan Revizyon ve Planlar*), Zürih, 2006:4